

взаємного визнання таких документів.

Таким чином, встановлення належної процедури та застосовного права для розірвання шлюбів з іноземним елементом вимагає ретельного аналізу відповідних колізійних норм національного законодавства, а також наявних двосторонніх договорів між Україною та відповідними державами.

Список використаних джерел

1. Азізова С. Х. Окремі питання розірвання шлюбу з іноземним елементом. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 12 С.536-538. URL: http://www.lsej.org.ua/12_2023/131.pdf. (дата звернення: 10.05.2024).
2. Атаманчук І. В., Калюжний Р. А. Розвиток процесуального права України. К.: «МП Леся», Київ, 2015. 188 с. URL: https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/26644/1/Монографія_Атаманчук_Верстка_3.pdf (дата звернення: 08.05.2024).
3. Договір між Україною та Чеською Республікою про правову допомогу в цивільних справах: Міжнародний документ від 28.05.2001. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_018#Text (дата звернення: 05.05.2024)
4. Договір між Україною та Республікою Грузія про правову допомогу та правові відносини у цивільних та кримінальних справах: Міжнародний документ від 09.01.1995. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268_542#Text (дата звернення: 05.05.2024)
5. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text> (дата звернення: 05.05.2024)
6. Сімейний кодекс України: Закон від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 05.05.2024)
7. Шлюб з іноземним елементом. Г. Гаро, А. Архіпова, Р. Куриленко, О. Віцюк, М. Бабішена. Х.: ФАКТОР-МЕДІА, 2023. 96 с.

Вівчар Х.

здобувачка Західноукраїнського
національного університету.

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу ЗУНУ*

Бутрин-Бока Н. С.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ТОВАРИСТВ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ОКРЕМІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Російсько-українська війна триває вже понад десять років і за цей тривалий період вона завдала безповоротних негативних наслідків у всі сфери життєдіяльності нашого суспільства. Особливо складні умови склалися для ведення підприємництва та бізнесу. Війна та агресія РФ безумовно має своє відображення на економіці, політиці, правовій системі та суспільстві зокрема, створюючи численні перешкоди та ризики для підприємців, у тому числі. Чимала кількість українців була вимушена виїжджати до безпечних регіонів

України або за кордон, що теж знизила і продуктивність, і змінила формат підприємницької діяльності

Не дивлячись на глобалізацію проблеми, український бізнес не тільки вистояв, але й почав досить активно розвиватись протягом 2023-2024 року. Як невеликі стартапи, так і масштабні підприємства досить швидко адаптувалися до викликів сьогодення. Оцінивши роботи сільськогосподарських підприємств, виробництво, ІТ та інші галузі, можна сказати, що вони не лише продовжують підтримувати і розвивати свою роботу, виходячи на нові ринки, диверсифікуючи продукти та інвестуючи в технології, але й виходять на новий рівень сучасного підприємництва.

Умови війни завжди створюють серйозні виклики для бізнесу і як показала практика, дана сфера життєдіяльності, виявилася не готовою до ризиків та наслідків, які спричинила війна. За місяць повномасштабного вторгнення, український бізнес втратив більше, ніж за два роки пандемії коронавірусу. Так, за оцінками Національного банку, під час війни економіка України втрачає 50% "невиробленого" ВВП. Тобто кожен тиждень коштує національній економіці понад 50 млрд грн. І це без втрат від руйнувань. Чимало підприємств опинилися в районах активних бойових дій і змушені були евакуюватися в більш безпечні регіони і там продовжувати ведення бізнесу (якщо це можливо) або припиняли роботу. Однак навіть ті бізнеси, які відносно далеко від обстрілів, потерпають через проблеми з логістикою та нестачу сировини. До порівняння розглянемо декілька напрямків, наприклад: агропромисловість, яка опинилася в одному з найгірших становищ, оскільки їх бізнес прив'язаний до конкретної території, а роботи в полі чи на фермі не можна відкласти на невизначений термін або перенести. Більшість територій полів розриті та бомбардовані, а ферми в перші ж дні війни були розпушені, адже люди масово тікали з зон бойових дій і для того щоб дати шанс худобі вижити їх розпускали. Сфера ринку страхування пережила нелегкі часи. Генеральний директор асоціації "Страховий бізнес" В'ячеслав Черняхівський зазначав, що дві третини компаній мають падіння надходжень на 50-90% . Металургійний ринок перебувала в скрутному становищі через залежність від експорту продукції морем. Більшість підприємств галузі зосереджені у південно-східній частині України, де тривають активні бойові дії. Підприємства не можуть відвантажувати готову продукцію через заблоковані порти і морські шляхи. Логістичний ринок зазнав значних втрат, бо чимало територій були відрізані від сполучення. У компанії "Нова пошта" ЕП повідомили, що за перший тиждень війни обсяги доставки впали на 95%[1].

І на фоні цих ринків лише сфера ІТ не зазнала критичних втрат і змогла втриматися на плаву, адже карантин добре підготував компанії до найгіршого випробування – війни. Як повідомив ЕП виконавчий директор асоціації ІТ Ukraine Костянтин Васюк, майже всі її учасники (92%) мали чіткі плани дій на випадок форс-мажорних обставин [1].

Враховуючи зазначену інформацію, початок повномасштабної війни завдав нищівного удару по українському бізнесу. За загальними підрахунками втрати МСБ (малого та середнього бізнесу) склали понад 83 млрд доларів США. Близько 10 мільйонів українців переїхали, при чому частина з них стала ВПО, а більшість виїхала за кордон [4]. Попри все за рік ситуація кардинально змінилась. Велика кількість компаній повернулася на

ринок, повернулася і значна частина робочих кадрів. Якщо протягом 2022 року бізнес працював у режимі виживання, не маючи змоги планувати роботу навіть на місяць вперед, то зараз компанії прилаштувалися до нових умов і складають повноцінні 2-3 річні плани розвитку. На початок осені 2023 року в Україні працюють понад 2 мільйони ФОПів. При цьому, велику кількість було зареєстровано протягом поточного року. В середньому протягом місяця реєструється близько 25000 нових бізнес-компаній, а закривається близько 17 тисяч [3].

За оперативними даними Державної казначейської служби, за січень-лютий 2024 року до загального фонду державного бюджету надійшло 304,6 млрд грн. Серед платежів, справляння яких контролюють податкові та митні органи, отримано такі основні надходження:

- 68,9 млрд грн – податку на додану вартість з ввезених на митну територію України товарів;
- 68,7 млрд грн – податку на прибуток та дивідендів від підприємств з державною часткою власності;
- 50,4 млрд грн – податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів, з яких зібрано 72,0 млрд, відшкодовано – 21,5 млрд грн;
- 28,9 млрд грн – податку на доходи фізичних осіб та військового збору;
- 24,8 млрд грн – акцизного податку;
- 7,9 млрд грн – ввізного та вивізного мита;
- 7,2 млрд грн – рентної плати за користування надрами [6].

Для того, щоб бізнес залишався на плаву та процвітав за умов зовнішніх чинників, потрібно звернути увагу на такі вектори ведення бізнесу в умовах воєнного стану, як :

1. **Аналіз ризиків:** В умовах війни важливо проводити детальний аналіз загроз і ризиків для бізнесу, враховуючи можливість змін у політичному, економічному та соціальному середовищі.

2. **Резервування ресурсів:** Необхідно мати запасні плани та резервування ресурсів для забезпечення функціонування бізнесу в умовах невизначеності та кризи.

3. **Збереження уваги на клієнтах:** Важливо підтримувати зв'язок з клієнтами та виявляти їх потреби, навіть в умовах війни, де можуть виникнути зміни у споживчому поведінці.

4. **Гнучкість та адаптивність:** Бізнес повинен бути гнучким та адаптивним до змін у зовнішньому середовищі, швидко реагуючи на нові умови та обставини.

5. **Безпека даних та кіберзахист:** Забезпечення кібербезпеки та захисту даних стає ключовим аспектом в умовах війни, де кібератаки можуть стати серйозною загрозою для підприємства.

6. **Співпраця та взаємодія:** Важливо укладати стратегічні партнерства та співпрацювати з іншими бізнесами, організаціями та владою для спільного вирішення проблем та викликів.

7. **Етичне ведення бізнесу:** Підприємства повинні дотримуватися високих етичних стандартів та відповідальності у своїй діяльності навіть в умовах війни, підтримуючи міжнародні норми та цінності.

8. **Інновації та розвиток:** В умовах війни важливо активно впроваджувати інновації та розвивати нові стратегії для виживання та успіху бізнесу навіть у

складних умовах.

9. Спільна відповідальність: Бізнес має відчувати свою спільну відповідальність за громадян та суспільство в цілому, допомагаючи вирішувати соціальні проблеми та підтримуючи важливі гуманітарні ініціативи.

Щодо реалій сьогодення: відповідно до результатів опитування «Ведення бізнесу після двох років повномасштабної війни росії в Україні», проведеного Американською торговельною палатою в Україні - 86% компаній-членів повністю функціонують після двох років війни; 12% продовжують працювати частково; 30% респондентів вказали, що заводи/фабрики/потужності/склади/офіси їх компаній були пошкоджені, з яких 75% мають незначні ушкодження, 25% – невиправні ушкодження; 58% компаній-членів не зазнали жодних ушкоджень після двох років війни. У 7% компаній є активи, що знаходяться під окупацією.

Також стосовно позитивних настроїв українців після двох років російсько-української війни - у 2024 році майже 80% МСБ планують розширювати бізнес та залучати кошти у розвиток, про що свідчать результати опитування Індекс настроїв малого бізнесу за 2023 рік, яке провела Європейська Бізнес-Асоціація у рамках проєкту Unlimit Ukraine [6].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, звернемо увагу на такі аспекти: в умовах війни бізнес стає важливим агентом стабільності та розвитку.; творче підходи до управління, відповідальне ставлення до ризиків та спроможність адаптуватися до нових умов - ось ключові засади успішного проведення бізнесу в умовах війни; ведення бізнесу в умовах війни - вимагає від керівників уміння приймати швидкі та обдумані рішення, бути готовими до змін та викликів, а також залишатися вірними високим етичним стандартам та цінностям; віра в успіх, співпраця та відповідальність стануть важливими запорукою стійкості та витривалості бізнесу в таких непростих умовах [2].

І попри все, підприємці готові до викликів, які диктують вимоги сучасності та використовують можливості, завжди знаходять шлях до успіху та стійкості. Величезним проривом до стабілізації бізнесу та функціонування підприємницьких товариств, які є основним джерелом надходження коштів до державної казни і забезпечення робочих місць є чимала кількість державних програм та пропозицій банківських установ.

Список використаних джерел

1. Бізнес в умовах війни: хто зазнав найбільших втрат та як відновлюються підприємства. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/23/684549/>
2. Коваленко Н. О., Гавриленко О. Є., Гребінчук О. М. Економіко-правові та психологічні аспекти управління бізнесом в умовах війни. Наукові перспективи. 2022. № 12 (30)
3. Український бізнес під час війни: реальна аналітика та перспективи на майбутнє у 2024 році. URL: <https://finstream.ua/ukrayinskyj-biznes-pid-chas-vijny-analytika/>
4. Томчук, О., Трегубов, О., & Андронік, О. (2023). Фінансові аспекти управління платоспроможністю малого та середнього бізнесу в умовах війни. Економіка та суспільство, (50).
5. Як український бізнес виживає під час війни. URL:

<https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/6/697711/>

6. Бізнес в умовах війни: виклики та оптимізм. URL:
https://glavcom.ua/columns/b_danilishyn/biznes-v-umovakh-vijni-vikliki-ta-optimizm-989816.html

Грошко Б.

*аспірант кафедри цивільного права і процесу
Західноукраїнського національного
університету.*

*Науковий керівник: д.ю.н., професор кафедри
цивільного права та процесу ЗУНУ
Калаур І.Р.*

ВИКЛИКИ ДО ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОБІГУ ЗЕМЛІ НА ШЛЯХУ ДО ЄС

23 червня 2022 року Європейська рада надала Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу, а 14 грудня 2023 року Європейська рада вирішила розпочати перемовини щодо вступу України до Європейського Союзу. Адаптація національного законодавства до вимог Європейського Союзу (ЄС) для країн-кандидатів на членство є важливим етапом у процесі їхньої євроінтеграції. Однією з ключових переваг цього процесу є створення умов для сприяння торгівлі та економічного зростання, реформуванню у сферах прав людини, демократії та правопорядку.

Адаптація законодавства в сфері обігу сільськогосподарської землі до європейських стандартів є ключовим етапом для країни, яка розглядає можливість вступу до Європейського Союзу. Це важливий процес, оскільки він передбачає перегляд та впровадження нових норм та правил, що регулюють власність, використання та обіг земельних ресурсів у сільському господарстві.

По-перше, адаптація законодавства в цій сфері спрямована на забезпечення стабільності та захисту прав власності на земельні ділянки. Це особливо важливо у контексті перехідних періодів, коли зміни у власності можуть бути призначені чи обмежені, або коли виникають спірні питання щодо прав власності. Адаптація до європейських стандартів у цьому плані може сприяти створенню прозорих та стабільних умов для власників землі.

По-друге, цей процес спрямований на покращення умов господарювання на сільськогосподарських землях. Він може включати в себе впровадження сучасних технологій та методів обробітку землі, що дозволяє підвищити врожайність та ефективність сільськогосподарського виробництва. Запровадження європейських стандартів у цьому аспекті може сприяти розвитку сільськогосподарського сектору та зростанню його конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

По-третє, адаптація законодавства до європейських стандартів у сфері обігу земельних ресурсів може сприяти забезпеченню відповідності сільськогосподарської продукції вимогам безпеки та якості. Це важливо для здоров'я споживачів та для доступу до міжнародних ринків збуту